

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Władysław Pawlak

SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej

[...] w G.

przeciwko M. B.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 28 lutego 2020 r.,

zażalenia pozwanego na wyrok Sądu Okręgowego w W.

z dnia 6 sierpnia 2019 r., sygn. akt XXVII Ca (...),

**uchyla zaskarżone orzeczenie, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 17 października 2017 r. Sąd Rejonowy w P. zasądził od M. B. na rzecz Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej [...] w G. kwotę 43.056,81 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP w stosunku rocznym, nie większej niż wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie od 15 marca 2011 r. i stwierdził, że pozwany M. B. odpowiada za to zobowiązanie solidarnie z K. P..

Sąd Rejonowy ustalił, że 25 lutego 2009 r. powód zawarł z K. P. umowę o otwarcie obrotowej linii pożyczkowej w rachunku bieżącym „T.”. Na mocy tej umowy pożyczkobiorca mógł zadłużyć się w okresie 12 miesięcy do wysokości limitu w kwocie 8.000 zł. Pożyczka miała być spłacona do 25 lutego 2010 r. Za spłatę pożyczkę poręczył M.B. . Zadłużenie K. P. z tytułu umowy pożyczki na chwilę wniesienia pozwu wynosiło 43.056,81 zł. Powód poinformował M. B. o zadłużeniu pożyczkobiorcy.

Sąd Rejonowy uznał, że M. B. ostatecznie nie zaprzeczył twierdzeniom powoda powtórzonym w pismach z 17 maja 2017 r. i z 30 maja 2017 r., nie zakwestionował także prawdziwości przedłożonych dokumentów. Bierna postawa pozwanego wobec twierdzeń powoda oznaczała przyznanie okoliczności, na które powoływał się powód (art. 229 k.p.c.).

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że wydanie wyroku jedynie co do pozwanego M. B. pozostaje w zgodzie ze stanowiskiem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w uchwale z 9 czerwca 2017 r., III CZP 21/17 (OSNC 2018, nr 3, poz. 26). Skoro sprzeciw od nakazu zapłaty złożył jedynie M. B. , to nakaz zapłaty wydany w stosunku do pozwanego K. P. uprawomocnił się.

W apelacji od wyroku Sądu Rejonowego pozwany M. B. zarzucił m.in., że powód złożył do akt odpisy umowy o otwarcie obrotowej linii pożyczkowej w rachunku bieżącym „[...]” oraz umowę o prowadzenie tego rachunku bieżącego, w związku z którymi dochodzi od pozwanych roszczeń w innym postępowaniu przed Sądem Rejonowym w L. (VI Nc-e (...)) W pismach procesowych powoda z 12 stycznia 2017 r., z 17 maja 2017 r. i z 30 maja 2017 r. nie zostały powołane nowe fakty, tylko okoliczności dotyczące innego roszczenia powoda w stosunku do pozwanych, wynikającego z innej umowy niż umowa wskazana w pozwie. Dla wyniku postępowania nie powinno mieć znaczenia to, że pozwany nie ustosunkował się do nich. Wystarczy, że w sprzeciwie od nakazu zapłaty zakwestionował w całości żądanie pozwu i zaprzeczył wszystkim twierdzeniom pozwu.

W odpowiedzi na apelację powód stwierdził, że dochodzi roszczenia o spłatę pożyczki w kwocie 40.000 zł, nr (...) z 25 lutego 2009 r. i nie ma wiedzy, dlaczego pozwany powołuje się na umowę pożyczki opiewającą na kwotę 8.000 zł, o zwrot której rzeczywiście toczy się osobne postępowanie. Stwierdził, że złożył do akt umowę właściwej pożyczki na kwotę 40.000 zł, a wydruk z rachunku pozwanego obrazuje dokonane z niego wypłaty.

Wyrokiem z 6 sierpnia 2019 r. Sąd Okręgowy w W., sprostował wyrok Sądu Rejonowego w P. z 17 października 2017 r. w ten sposób, że odnotował, iż wyrok ten ma charakter częściowy oraz uchylił go i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w P. do ponownego rozpoznania.

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy rozstrzygnął nie o tym, co było przedmiotem powództwa przedstawionego mu do rozpoznania, a zatem nie rozpoznał istoty sprawy. Powód wywodził roszczenie z umowy pożyczki w kwocie 40.000 zł zawartej 25 lutego 2009 r., nr (...). Dochodził kwoty 35.646,81 zł z tytułu kapitału oraz odsetki w kwocie 7.410 zł. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika natomiast, że Sąd Rejonowy objął ustaleniami okoliczności zawarcia umowy o otwarcie obrotowej linii pożyczkowej nr (...) (k. 37-40) w rachunku bieżącym „[...]” z możliwością zadłużenia w okresie od 25 lutego 2009 r. do 25 lutego 2010 r. do wysokości limitu w kwocie 8.000 zł. Roszczenie wynikające z tej umowy jest przedmiotem innego postępowania. Skoro pisma procesowe powoda składane w toku postępowania dotyczyły innego roszczenia niż zgłoszone w pozwie, to pozwany M. B. nie miał obowiązku ustosunkowania się do nich, a co za tym idzie, Sąd Rejonowy nieprawidłowo uznał za przyznane okoliczności podnoszone w tych pismach. W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany M. B. zakwestionował w całości żądanie pozwu i zaprzeczył wszystkim pozwu, zastrzegając, że szczegółowe twierdzenia i zarzuty przedstawi po złożeniu przez powoda dokumentów powoływanych jako dowody w pozwie.

Sąd Okręgowy uznał za konieczne sprostowanie wyroku Sądu Rejonowego w P. z 17 października 2017 r. przez odnotowanie, że ma on charakter częściowy. Z postanowienia Sądu Rejonowego w L. z 13 września 2016 r. o przekazaniu sprawy do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w P. wynikało bowiem, że dotyczyło ono także żądania zgłoszonego przeciwko K. P. , w stosunku do którego nakaz zapłaty w związku z wniesieniem sprzeciwu także utracił moc. Postanowieniem z 17 listopada 2016 r. Sąd Rejonowy w L. w całości uchylił postanowienie referendarza sądowego o nadaniu klauzuli wykonalności nakazowi zapłaty z 16 maja 2011 r., a Sąd Rejonowy prowadził sprawę

przeciwko obu pozwany. Następnie 10 października 2017 r. zamknął rozprawę i odroczył ogłoszenie wyroku do 17 października 2017 r., ale wydany w tym dniu wyrok dotyczył tylko M. B. , co zdaniem Sądu Okręgowego nie było prawidłowe.

W zażaleniu na orzeczenie z 6 sierpnia 2019 r. pozwany M. B. zarzucił, że zostało ono wydane z naruszeniem prawa procesowego, tj. art. 386 § 4 k.p.c. przez uznanie, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, podczas gdy w trakcie postępowania przed tym Sądem doszło do zmiany powództwa i Sąd Rejonowy rozpoznał nowe powództwo co do istoty sprawy, której ono dotyczyło.

Pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zakresem kognicji Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym prowadzonym na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. objęta jest wyłącznie ocena, czy wystąpiły wskazane przez sąd drugiej instancji przesłanki wydania orzeczenia kasatoryjnego, którymi są: nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji, nierozpoznanie przez ten sąd istoty sprawy oraz sytuacja, gdy wydanie wyroku przez sąd drugiej instancji wymagałoby przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. nie jest środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy wyroku czy prawidłowości zastosowania przez sąd drugiej instancji przepisów prawa procesowego niezwiązanych z podstawami kasatoryjnego orzeczenia. Jest ono skierowane wyłącznie przeciwko uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania. Ocenie Sądu Najwyższego może być zatem poddany jedynie ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej, jako odpowiadającej powołanej podstawie kasatoryjnego rozstrzygnięcia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2013 r., V CZ 75/13, nie publ., z 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013 r., nr 3, poz. 41, z 16 maja 2013 r., IV CZ 31/13, nie publ. i z 21 czerwca 2013 r., I CZ 48/13, nie publ.).

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy wydając orzeczenie kasatoryjne w stosunku do wyroku Sądu Rejonowego, powołał się na nierozpoznanie

przez ten Sąd istoty sprawy. Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy dokonuje się po zbadaniu żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania wyjaśniającego. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdyż błędnie zidentyfikował charakter roszczenia, zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie.

W niniejszej sprawie w pozwie z 15 marca 2011 r. wniesionym w elektronicznym postępowaniu uproszczonym powód wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych M. B. i K. P. kwoty 43.056,81 zł, jako podlegającej zwrotowi pożyczki z 25 lutego 2009 r. w kwocie 40.000 zł z odsetkami, której udzielił K. P., a za jej spłatę poręczył M. B.. Na kwotę dochodzoną pozvem składał się kapitał pożyczki w kwocie 35.646,81 zł oraz odsetki karne i zwykłe w kwocie 7.410 zł.

Nakazem zapłaty z 16 maja 2011 r. Sąd Rejonowy w L. uwzględnił powództwo w całości.

Sprzeciw od nakazu zapłaty wniósł wyłącznie pozwany M. B. . Sąd Rejonowy w L. postanowieniem z 13 września 2016 r. przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w P., przyjmując, że wniesienie sprzeciwu spowodowało, że nakaz utracił moc w całości. Sąd Rejonowy w P. wezwał powoda o uzupełnienie braków pozwu podlegającego rozpoznaniu według ogólnych przepisów o procesie. W odpowiedzi na wezwanie powód przy piśmie procesowym z 12 stycznia 2017 r. złożył (k. 33): komplet załączników, a mianowicie umowę z 25 lutego 2009 r. o otwarcie pożyczkowej linii obrotowej zawartą z K. P. z poręczeniem (także wekslowym) M. B. , z limitem pożyczki 8.000 zł i terminem spłaty 25 lutego 2010 r. oraz z tej samej daty umowę o prowadzenie rachunku „[...]” oraz regulamin jego prowadzenia, a poza tym pełnomocnictwo, odpis z KRS powoda. W piśmie nie zostało złożone oświadczenie, z którego wynikałoby, że powód w miejsce dochodzonej kwoty wnosi o zasądzenie innej, z tytułu innej niż wskazana w pozwie umowy.

Po doręczeniu pozwanym pisma powoda z 12 stycznia 2017 r., obaj wnieśli o oddalenie powództwa.

W będącym odpowiedzią na sprzeciw piśmie z 17 maja 2017 r. (k. 63), na złożenie którego powód uzyskał zgodę, oświadczył on, że zawarł z K. P. umowę o linię pożyczkową w rachunku bieżącym uprawniającą do zadłużenia 8.000 zł. Pozwany nie spłacił pożyczki. Powód objaśnił też żądanie odsetkowe. Przy piśmie z 30 maja 2017 r. (k. 80-87) powód przedstawił zestawienie operacji na rachunku pozwanego za okres od 25 lutego 2009 r. do 22 maja 2017 r. Także w tym piśmie powód nie złożył oświadczenia, z którego wynikałoby, że zmienia żądanie pozwu, a o tym, że pozostał przy dotychczasowym żądaniu świadczy też jego odpowiedź na apelację pozwanego. Sąd Rejonowy orzekł o tym żądaniu, które zgłosił powód, a zatem odniósł się w swoim orzeczeniu do istoty przedstawionej mu do rozpoznania sprawy. Trzeba odnotować, że w trakcie postępowania przed tym Sądem strony w pismach nie powoływały się wyraźnie na to, że związane były dwoma umowami, a do sporu między nimi doszło tak na tle niewykonania przez pozwaną jednej, jak i drugiej umowy. Osobną kwestią jest natomiast to, czy materiał dowodowy dostarczony Sądowi Rejonowemu przez powoda był rzeczywiście wystarczającą podstawą do poczynienia ustaleń odnoszących się do zadłużenia, którego spłaty powód dochodził w niniejszym postępowaniu. Jest to już jednak nie tyle kwestia nierozpoznania istoty sprawy, co uchybień popełnionych przy jej rozpoznawaniu, a te podlegają skorygowaniu przez sąd drugiej instancji, z zachowaniem obowiązujących go regulacji o postępowaniu apelacyjnym.

Okoliczności przytoczone przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu kasatoryjnego orzeczenia nie świadczą zatem o tym, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy.

Poza kontrolą Sądu Najwyższego pozostaje pogląd Sądu Okręgowego, który zaważył na sprostowaniu zaskarżonego postanowienia, ze względu na okoliczności przytoczone przez ten Sąd, a determinujące podmiotowe granice postępowania, które toczyło się przed Sądem Rejonowym. W uchwale z 9 czerwca 2017 r. III CZP 21/17, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że wniesienie sprzeciwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym powoduje utratę mocy nakazu zapłaty w całości w stosunku do pozwanego, który wniósł sprzeciw (art. 505³⁶ § 1 k.p.c.).

Z tych względów - na podstawie art. 394¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 108 § 2 oraz art. 398²¹ k.p.c. - Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

jw